

παπαρούνα

Μεταφράζοντας το εαυτό, μεταφράζοντας το queer

πλανόδιες προ(σ)κλήσεις

11

Γεννήθηκα ανάμεσα σε δύο γλώσσες, καμία από τις οποίες δεν είχε όνομα για μένα. Μου επέβαλαν ονόματα βέβαια (αγόρι, άνδρας, Παύλος, boy, man, Paul) αλλά δεν ήταν δικά μου. Χρόνια κουβάλαγα το βάρος τους με μια ατελείωτη/ άσβεστη εξάντληση που τη δεχόμουν ως φυσική, ως αναπόφευκτη, τι να κάνουμε, έτσι είναι. Πολλές φορές σχεδόν πνίγηκα στα κύματα του ενδιαμέσου, ψάχνοντας για ένα εαυτό που πιστεύα ότι δεν υπάρχει. Ακόμα και σήμερα, υπάρχουν στιγμές που νιώθω σαν να σχίζομαι στα συρματοπλέγματα μιας αποστρατιωτικοποιημένης ζώνης στα σύνορα του κράτους που μου είπαν ότι έπρεπε να είμαι και του τόπου όπου γίνομαι κάτι που δεν θα 'πρεπε.

2

Ποτέ δεν μπορούσα να διανοηθώ τη γλώσσα χωρίς τη μετάφραση. Μεγάλωσα γνωρίζοντας ότι υπάρχουν διαφορετικές λέξεις για τα ίδια πράγματα και ίδιες λέξεις για διαφορετικά πράγματα. Αλλά για μερικά, λέξεις δεν υπάρχουν. Γιατί μερικά δεν επιτρέπεται να υπάρχουν.

*Ήθελα να μεταφράσω ό,τι δεν υπήρχε ακόμα...
Το παράδοξο των συνόρων, εθνικών, σωματικών και γλωσσικών,
είναι ότι η πρωταρχική τους αξία δεν είναι να απαγορεύουν,
αλλά να επιτρέπουν την είσοδο.
Η μετάφραση είναι ζήτημα διαπερατότητας, όχι ισοδυναμίας.¹*

Η μετάφραση δεν είναι ουδέτερη πράξη. Η μετάφραση δεν τοποθετείται, απλά και απαλά, σε κάποια σύνορα μεταξύ δύο γλωσσών. Η γλώσσα δεν είναι ουδέτερη. Η γλώσσα είναι άσκηση εξουσίας, τόπος αμφισβήτησης, μορφή αντίστασης. Όταν πρόκειται για queer κείμενα (και όχι μόνο), η μετάφραση πρέπει να επιλέξει πλευρά. Η μετάφραση μπορεί να είναι γέφυρα, αλλά όταν συναντά τείχη, η μετάφραση (πρέπει/ μπορεί να) είναι και πολιορκητικός κριός. Και μερικές φορές, η μετάφραση (μπορεί/ πρέπει/ χρειάζεται να) είναι απλά ένα κριάρι, μια κρυφή ορειβάτισσα που περιμένει το λυκόφως για να διασχίσει τείχη, σύνορα και διπολισμούς [binaries].

Ίσως η μετάφραση να είναι και αυτό που η Ανζαλντούα αποκαλεί «επιτακτική ανάγκη να “εκφράζεις” esta herida abierta (αυτή την ανοιχτή πληγή)».²

*Έχουν αρχίσει να με συναρπάζουν τα εκτοπισμένα πράγματα
– πράγματα που είναι λάθος.
Και η μετάφραση βρίσκεται σε μια διαρκή κατάσταση λάθους...³*

Τι σημαίνει να κάνεις καλή μετάφραση; Ποιος ορίζει τι είναι καλό; Τι σημαίνει να κάνεις σωστή μετάφραση; Γιατί πιστεύεις ότι θα σε σώσει το σωστό; Τι κάνει ένα κείμενο queer; Τι κάνει μια μετάφραση queer; Πώς ήξεραν οι ομοφοβικοί τραμπούκοι ότι είμαι queer, χρόνια πριν το καταλάβω εγώ; Και τι στον διάολο είναι τελικά το queer; Αν σκεφτούμε πόσα

¹ Oana Avasilichioaei & Erin Moure, όπως αναφέρεται στο Antena, *A Manifesto for Ultratranslation*, Libros Antena Books, 2014, σ. 1, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://antenaantena.org/wp-content/uploads/2012/06/ultratranslation_eng.pdf (τελευταία επίσκεψη 08-01-2024). Όλες οι μεταφράσεις είναι δικές μου.

² Gloria E. Anzaldúa, *Light in the Dark/ Luz en lo Oscuro. Rewriting Identity, Spirituality, Reality*, Duke University Press, Ντάραμ 2015, σ. 10.

³ Don Mee Choi, όπως αναφέρεται στο Antena, *A Manifesto for Ultratranslation*, σ. 1.

διδασκαλικά γίνονται πάνω στο θέμα, θα πιστέψουμε ότι η απάντηση είναι εύκολη, ή ότι τουλάχιστον υπάρχει, μπορεί να βρεθεί.

Έλα όμως που το queer αντιστέκεται και αναιρεί τους ορισμούς. Που αρνείται να καλουπωθεί, που γουστάρει το ερω(τημα)τικό, αλλά δεν του αρέσουν οι απαντήσεις. Ίσως το queer να είναι η τέχνη της αποτυχίας. Ίσως το queer να είναι το είτε/είτε, το ούτε/ούτε, αυτό που δεν φαίνεται, αυτό που κρύβεται αλλά και αυτό που καμαρώνει, που περηφανεύεται. Ίσως οι μόνοι που θα το ορίσουν ποτέ να είναι αυτοί που θέλουν να μας εξαφανίσουν. Αλλά πώς εξαφανίζεις –πώς καταλαβαίνεις– αυτό που δεν βρίσκεται, που δεν πιάνεται; Αυτό που δεν μεταφράζεται;

*Και αν [η λέξη queer] παραμείνει αμετάφραστη, τι σημαίνει ή τι κρύβει;
Πώς αλλάζει όταν εισάγεται στο φινλανδικό πλαίσιο;
Αποτυπώνει κάτι στη φινλανδική πραγματικότητα που δεν είχε παρατηρηθεί πριν;⁴*

Τι σημαίνει εισάγω ξένη λέξη; Τι σημαίνει εισαγωγή (μήπως μπαίνουμε στην αγωγή), ξένο (από πού προερχόμαστε όλα έτσι κι αλλιώς), λέξη (σε ποια τα λέμε); Τι θα σήμαινε να κάναμε το queer/ κουήρ/ κουίρ ελληνικό, βαλκανικό, μεσογειακό; Τι μπορούμε να μάθουμε από το αфро-αμερικανικό «quare» του Πάτρικ Τζόνσον,⁵ το ταϊβανέζικο «ku'er»,⁶ το «lo cuir» της Λατινικής Αμερικής;⁷ Αν είναι να εισάγουμε, γιατί να περιοριστούμε στους λευκούς των ΗΠΑ;

Αν στην Ελλάδα η ξένη (μεταφρασμένη) λογοτεχνία προτιμάται συχνά από την ελληνική, (πώς) μπορεί η μετάφραση στα ελληνικά να μην πνίγει τους Έλληνες συγγραφείς; Θα μπορούσε η queer μετάφραση να υπονομεύσει μια αίσθηση κατωτερότητας, αυτή την τάση να κοιτάμε έξω και όχι δίπλα μας;

*Όταν παισιώνουμε/ μεταφράζουμε queer κοινότητες και πολιτισμούς,
τότε δεν είναι συνετό να απορρίπτουμε κάθε queer θεωρία ως όργανο
ιμπεριαλιστικής ηγεμονίας με βάση ένα χονδροειδές δυτικό/ μη δυτικό δυαδικό σύστημα. Αντίθετα, είναι
ζωτικής σημασίας να οικοδομήσουμε μια υβριδική queer θεωρία
που να είναι ικανή να φιλοξενήσει τοπικές ιδιαιτερότητες και πολλαπλότητες.*

*Το να κάνουμε τη μετάφραση queer μπορεί επίσης να θεωρηθεί μέρος
μιας ενεργού κατασκευής queer ταυτότητας/ήτων σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια.⁸*

(Πώς) Μπορεί η μετάφραση στα ελληνικά να συμβάλει ώστε η ελληνική queer θεωρία, πρακτική και λογοτεχνία να μην είναι το αποτέλεσμα μιας εισαγωγής αλλά μια συγχώνευση, μια συζήτηση, κάτι που αναδύεται από την αλληλεπίδραση; (Πώς) Μπορεί η μετάφραση από τα ελληνικά να συμβάλει στη διεθνή συζήτηση γύρω από τη θεωρία, την πρακτική και την

⁴ Joanna Mizielińska, «Queering Moominland. The Problems of Translating Queer Theory into a Non-American Context», *SQS*, τ. 1.1 (2006), σσ. 87-104, σ. 88, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://journal.fi/sqs/issue/view/3609> (τελευταία επίσκεψη 17-12-2023).

⁵ E. Patrick Johnson, «“Square” Studies, or (Almost) Everything I Know about Queer Studies I Learned from My Grandmother», *Text and Performance Quarterly*, τ. 21.1 (2001), σσ. 1-25, διαθέσιμο στη διεύθυνση: [https://www.york.ac.uk/media/english/documents/newsandevents/E.%20Patrick%20Johnson%20Square%20\(1\).pdf?fbclid=IwAR3tpcDyepWljxfc3oZC69B0EAp5tQZc_dN7v14cVerP1XVRt5ap97PFt3w](https://www.york.ac.uk/media/english/documents/newsandevents/E.%20Patrick%20Johnson%20Square%20(1).pdf?fbclid=IwAR3tpcDyepWljxfc3oZC69B0EAp5tQZc_dN7v14cVerP1XVRt5ap97PFt3w) (τελευταία επίσκεψη 09-01-2024).

⁶ Song Hwee Lim, «How to Be Queer in Taiwan. Translation, Appropriation, and the Construction of a Queer Identity in Taiwan», στο Fran Martin, Peter A. Jackson, Mark McLelland & Audrey Yue (επιμ.), *AsiaPacifiQueer. Rethinking Genders and Sexualities*, University of Illinois Press, Ουρμπάνα & Σικάγο 2008, σσ. 235-250.

⁷ Joseph M. Pierce, María Amelia Viteri, Diego Falconí Trávez, Salvador Vidal-Ortiz & Lourdes Martínez-Echazába, «Introduction. Cuir/ Queer Américas. Translation, Decoloniality, and the Incommensurable», *GLQ. A Journal of Lesbian and Gay Studies*, τ. 27.3 (2021), σσ. 321-327, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://read.dukeupress.edu/glq/issue/27/3> (τελευταία επίσκεψη 18-12-2023).

⁸ Shalmalee Palekar, «Re-Mapping Translation. Queering the Crossroads», στο B.J. Epstein & Robert Gillett (επιμ.), *Queer in Translation*, Routledge, Λονδίνο & Νέα Υόρκη 2018, σσ. 8-24, σ. 8 & 9, αντίστοιχα.

queer λογοτεχνία; Πώς επιλέγουμε εμείς (και ίσως όχι ένα best seller list ή το κίνητρο του κέρδους) τι αξίζει να εισαγάγουμε και τι θέλουμε να μοιραστούμε με άλλα έξω; Πώς αμφισβητούμε και αντιμετωπίζουμε τις συστημικές ανισότητες παραγωγής και κατανάλωσης γνώσης;

Οι queer αναγνώστ(ρι)ες θέλουν να είναι σε επαφή, να επαναλαμβάνουν ή να αντανακλούν ή να καθρεφτίζουν, αλλά όχι απλώς να αντανακλούν και να καθρεφτίζουν – να συμβάλλουν στον διάλογο.⁹

Η μετάφραση συνήθως παρουσιάζεται σαν κάτι μονόπλευρο. Υπάρχει το κείμενο-πηγή, αμετάβλητο, σχεδόν ιερό. Υπάρχει το μεταφρασμένο κείμενο, μια απώλεια, μια ατέλεια, ένα ασύμπτωτο. Αλλά τι γίνεται αν το πρωτότυπο δεν είναι καθηγητής καθισμένος ψηλά στην έδρα του που μεταδίδει τη σοφία στον μικρότερο, στον αδαή; Αν η μετάφραση δεν είναι μια διάλεξη, αλλά ένας διάλογος, μια συζήτηση; Αν η μετάφραση είναι αμοιβαία ανταλλαγή και όχι επιβολή, τότε πώς επηρεάζεται το πρωτότυπο κείμενο, η γλώσσα του, ο χώρος του, από το μεταφρασμένο, από τον διάλογο μεταξύ τους;

Πώς κατασκευάζεται και ενισχύεται το φύλο μέσω της λεσβιακής και φεμινιστικής γλώσσας και μετάφρασης;¹⁰

Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η γραφή σε αυτή τη γενική κατηγορία όχι μόνο προέρχεται από τη δημιουργία της ομοφυλοφιλικής κοινότητας, αλλά συμβάλλει επίσης ενεργά στην ανάπτυξή της.¹¹

19

Είναι απογευματάκι στα Βραχώδη Όρη. Έξω χιονίζει. Μέσα οι γάτες νιαουρίζουν για το φαγητό τους. Στο στέρεο παίζει ο Καραγκιόζης του Σαββόπουλου. Εγώ στο τηλέφωνο με μια φίλη. Στην κουζίνα τσιγαρίζεται κρεμμυδάκι με φρέσκο μαϊντανό. Κάπου ανάμεσα σε όλα αυτά η Πίπη η Φακιδομύτη γνωρίστηκε με την Ειρήνη και έτσι γεννήθηκε το παπαρούνα. Εκείνο το βράδυ ο Παύλος έφτιαξε βάλιτσα και το πρωί έφυγε για διακοπές.

Τα ονόματα, όπως και τα παραμύθια, δεν ανήκουν σε άτομα, αλλά είναι κοινωνικά. Το παπαρούνα με βρήκε με τη βοήθεια φίλων. Μπορεί να λέω ότι αυτό είναι το όνομά μου, αλλά έγινε όνομά μου συλλογικά, όταν το είπα εγώ και όταν με αποκάλεσαν έτσι άλλα παιδιά.

Ecotone (οικοτόνος): Μια μεταβατική ζώνη μεταξύ δύο γειτονικών οικοσυστημάτων που περιέχει μερικά από τα είδη και τα χαρακτηριστικά του καθενός από τα δύο οικοσυστήματα και επίσης συγκεκριμένα είδη που δεν υπάρχουν στα προηγούμενα οικοσυστήματα.¹²

Όταν προέρχεται από δυο μέρη αισθάνεσαι ότι είσαι πάντα από κάπου αλλού. Στην Ελλάδα είμαι το Αμερικανάκι. In the USA I'm the Greek. Αυτή η αντίφαση ήταν (και παραμένει) ένα από τα καθοριστικά ζητήματα της ζωής μου.

⁹ Gloria Anzaldúa, «To(o) Queer the Writer – Loca, escritora y chicana», στο AnaLouise Keating (επιμ.), *The Gloria Anzaldúa Reader*, Duke University Press, Ντάραμ & Λονδίνο 2009, σσ. 163-175, σ. 169.

¹⁰ Deborah Giustini, «Gender and Queer Identities in Translation. From Sappho to Present Feminist and Lesbian Writers. Translating the Past and Retranslating the Future», *Norwich Papers. Studies in Translation*, τ. 23 (2015), σσ. 1-12, σ. 2, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://research.manchester.ac.uk/en/publications/gender-and-queer-identities-in-translation-from-sappho-to-present> (τελευταία επίσκεψη 18-12-2023).

¹¹ Keith Harvey, «Gay Community, Gay Identity and the Translated Text», *TTR. Traduction, Terminologie, Rédaction*, τ. 13.1 (2000), σσ. 137-165, σ. 138, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://core.ac.uk/download/pdf/59326009.pdf> (τελευταία επίσκεψη 18-12-2023).

¹² EnviroHelp (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Διαχείρισης Αποβλήτων), <http://www1.aegean.gr/environment/eda/envirohelp/greece/glossary/orologiaE.html> (τελευταία επίσκεψη 18-12-2023).

Πολύ πριν ακούσω τον όρο «non-binary», με τράβαγε το ενδιαμέσα, το ανάμεσα, αλλά και τα οριακά, τα συνοριακά, τα μεθοριακά, που τα έβρισκα στο «borderlands» και το «nepantla» της Γκλόρια Ανζαλντούα, στο «Third Space» του Χόμι Μπάμπα,¹³ στον οικοτόνο της οικολογίας.

Μπορεί όντως να θέλουμε να σκεφτούμε πώς να βλέπουμε διαφορετικά από το κράτος· μπορεί να θέλουμε νέους τρόπους σκέψης για την παραγωγή γνώσης, διαφορετικά αισθητικά πρότυπα για τη διάταξη ή τη διαταραχή του χώρου, άλλους τρόπους πολιτικής εμπλοκής από αυτούς που επινοεί η φιλελεύθερη φαντασία. Μπορεί, τελικά, να θέλουμε περισσότερη απειθάρχηση γνώση, περισσότερες ερωτήσεις και λιγότερες απαντήσεις.¹⁴

Στο λεξιλόγιο της κυριαρχίας, τα σύνορα υπάρχουν για να χωρίζουν, να κρατούν τα πράγματα διαχωρισμένα, να υποδηλώνουν τον διπολισμό, την ύπαρξη δύο μόνο πλευρών. Αυτά τα σύνορα είναι συρματοπλέγματα, ναρκοπέδια, τείχη, πεταμένες ζωές. Αλλά στη φύση, στους οικοτόνους, εδώ η ζωή ενώνεται, εδώ η ζωή χορεύει, και μέσα σε αυτόν τον χορό τα δύο γίνονται κάτι άλλο εντελώς. Εκεί που το ποτάμι συναντά τη θάλασσα, στον οικοτόνο του γλυφού, εκεί βρίσκουμε ζωές, μια ζωντανία, που δεν βρίσκεται ούτε στο γλυκό ούτε στο αλμυρό. Η φύση δεν έχει ξεχάσει το *συν* των συνόρων.

Αυτό μέσα στην κυριαρχία και την κανονικότητα δεν είναι ούτε αναγνωρίσιμο ούτε αναγνώσιμο. Έπρεπε να μάθω να διαβάζω το «ούτε» μαζί με το «συν». Εκεί, εδώ, στο κάτι και κάπου που δεν έπρεπε να υπάρχει, βρήκα έναν άλλο τόπο, ένα άλλο, άγνωστο και δυσανάγνωστο, τοπίο. Σαν το γλυφό νερό που με ξένισε την πρώτη φορά που το γεύτηκα, μέχρι να καταλάβω ότι είμαι αρμυρική, ούτε του γλυκού ούτε του αλμυρού, αλλά κάτι άλλο εντελώς. Κάτι άπιαστο, νεφελώδες, μαγικό. Κάτι queer.

Σε μια τέτοια χώρα την γλυφή δεν υπάρχει ούτε χώρος ούτε χρόνος για δυαδικότητες, για κανονικότητες, για απόλυτα, για εύκολες απαντήσεις. Όσα ζούμε εδώ αφιερωόμαστε στον χώρο και χορό των ερω(τημα)τικών. Για μένα, αυτή η χώρα η γλυφή είναι η χώρα της περιέργειας και του περιέργου, του queer, της μετάφρασης, ο μόνος τόπος όπου αισθάνομαι ελεύθερο.

14

Είναι Ιούνης. Μεσημέρι. Λιακάδα, ζέστη, ουρά. Στο αστυνομικό τμήμα, γραφείο διαβατηρίων. Τα συνηθισμένα έγγραφα. Μέρες αργότερα, ένα καινούριο διαβατήριο, με ένα παλιό ψέμα: «ΦΥΛΟ/ SEX: A/ M».

Είναι Γενάρης. Πρωί. Λιακάδα, σχεδόν ζέστη. Η πανδημία δεν μας έχει φτάσει ακόμα. Στα γραφεία ανανέωσης πολιτειακής (Κολοράντο) ταυτότητας. Τα συνηθισμένα έγγραφα, συν ένα ακόμα. DR 2083. «Change of Sex Designation»:

I, the above named person, confirm under penalty of law that the sex designation on my driver license/ identification card does not align with my gender identity. I have indicated above the sex designation that aligns with my gender identity.¹⁵

¹³ Βλ. σχετικά Gloria Anzaldúa, *Borderlands/ La Frontera. The New Mestiza*, Aunt Lute Books, Σαν Φρανσίσκο 2021 [1987], Anzaldúa, *Light in the Dark/ Luz en lo Oscuro* & Homi K. Bhabha, *The Location of Culture*, Routledge, Λονδίνο & Νέα Υόρκη 1994, αντίστοιχα.

¹⁴ Jack Halberstam, *The Queer Art of Failure*, Duke University Press, Ντάραμ 2011, σ. 10.

¹⁵ Βλ. https://dmv.colorado.gov/sites/dmv/files/documents/DR2083_2023.pdf (τελευταία επίσκεψη 18-12-2023). Στα ελληνικά: «Εγώ, το παραπάνω κατονομαζόμενο πρόσωπο, επιβεβαιώνω γνωρίζοντας τις κυρώσεις ότι ο προσδιορισμός φύλου στο δίπλωμα οδήγησης/ στην ταυτότητά μου δεν συμφωνεί με την ταυτότητα φύλου μου. Έχω υποδείξει παραπάνω τον προσδιορισμό φύλου που συμφωνεί με την ταυτότητα φύλου μου».

Λίγο μελάνι και μια επιπλέον υπογραφή αργότερα, το «SEX: M» χάνεται και το «SEX: X» γίνεται κομμάτι της επίσημης αμερικανικής ζωής μου.

Το DR 2083 επιφανειακά παρουσιάζεται ως ένα απλό κρατικό έγγραφο. Αν όμως το κοιτάξεις προσεχτικά και λίγο λοξά, θα νιώσεις ένα πέπλο γκλίτερ που κρύβει αγώνες, ιδρώτα, αίμα.

Μια μετάφραση είναι πάντα συνεργατική, συλλογική. Είναι βέβαια προϊόν ενός τουλάχιστον συγγραφέα και μιας μεταφράστριας, αλλά όχι μόνο. Είναι και (τουλάχιστον) δύο γλώσσες που παίζουν εδώ. Γλώσσες που κρατάν και τραγουδούν όνειρα και ζωές ανθρώπων που χάνονται στους αιώνες.

Αυτό το «X» είναι στη δική μου ταυτότητα, αλλά δεν ανήκει μόνο σε μένα. Ανήκει σε όλα μας, σε όσα πολέμησαν για αυτό και για άλλα, χωρίς, τις περισσότερες φορές, να δουν τα αποτελέσματα των αγώνων τους. Αυτό το «X» είναι μια προσφορά από τις γενιές που ήρθαν πριν από μένα. Αυτό το «X» κρατάει μέσα του μια πρό(σ)κληση, μια ερώτηση: Και εσύ, [τι] θα προσφέρεις στην κοινότητα, στο μέλλον της;

Νομίζω ότι ποίηση είναι αυτό που συμβαίνει ή μεταδίδεται στα περίχωρα του νοήματος, στα περίχωρα της κανονιστικής έννοιας. Προσπαθώ ακριβώς να δουλέψω σε αυτό το άκρο, και υποθέτω ότι το περιεχόμενο που μεταδίδεται σε αυτό το άκρο, σε αυτό το ρήγμα, είναι πλουσιότερο, βαθύτερο και πληρέστερο από εκείνα τα πράγματα που δίνονται σε γραπτό που θεωρείται άμεσο. [...] Η τέχνη που πάντα απειλεί τα όρια του νοήματος είναι η τέχνη που είναι η πιο όμορφη για μένα.¹⁶

(Πώς) Μπορεί να μεταφραστεί ένα λιβάδι, μια θάλασσα, το μελτέμι, η μυρωδιά του πεύκου μετά τη βροχή; Τι γεύση έχει αυτή η μετάφραση; (Πώς) Μπορείς να μεταφράσεις ένα λογοτεχνικό σώμα χωρίς να μεταφράσεις το σώμα, χωρίς το ίδιο το σώμα να γίνει μετάφραση; (Πώς) Μπορώ να ζω όχι πια σχισμένο σε κάποια τεχνητά σύνορα, αλλά να ρέω στο ενδιάμεσο, στους οικοτόνους γένους, γλώσσας, φύλου, τόπου, να είμαι όσο και από τα δύο θέλω, αλλά και κάτι άλλο ακόμα, να δώσω ανάσα σε μια σύμπραξη, σε μια ζωντάνια που μόνο εδώ μπορεί να υπάρχει;

Αρνούμαι πλέον να συμμετέχω στη διαγραφή μου, σε έναν λόγο και μία λογική που επιβάλλεται από μια ψευδο-δυναδική επιλογή. Θέλω να κολυμπώ στα γλυφά και θολά νερά μιας απροσδιόριστης πολυπλοκότητας, θέλω να γίνω μία μετάφραση, μια αντανάκλαση φεγγαριού στα κύματα, ταραγμένη, προσιτή, άπιαστη.

Κατανοώντας πώς το «λατινοαμερικάνικο» [Latino], το «queer» και το «αμερικάνικο» [American] τοποθετούνται σε συγκεκριμένες χαρτογραφίες τόπου, επιθυμίας και ανήκειν, είμαστε σε θέση να αρθρώσουμε μια «queer» μεθοδολογία που διέρχεται από τα σύνορα. Μια τέτοια μεθοδολογία αντιμετωπίζει τη στενή σχέση που δημιουργείται σε εκείνα τα σύνορα όπου η «διάβαση» σεξουαλικότητας και φύλου είναι πρωταρχικής σημασίας για την πρόκληση αντιλήψεων και αναγνώσεων γύρω από τη φυλή, την εθνικότητα και την τάξη.¹⁷

Κάνω εδώ μια προσπάθεια, μια προσφορά ενός πιθανού σημείου αναφοράς προς μια ευρύτερη και συνεχή συζήτηση –ίσως και συνεργασία– πάνω στην queer λογοτεχνία και μετάφραση, τόσο εντός όσο και εκτός της Ελλάδας, γύρω από τις σχέσεις εξουσίας και το

¹⁶ Charles Henry Rowell, «“Words Don’t Go There”. An Interview with Fred Moten», *Callaloo*, τ. 27.4 (2004), σσ. 955-966, σ. 960.

¹⁷ María Amelia Viteri, «“Latino” and “Queer” as Sites of Translation. Intersections of “Race”, Ethnicity and Sexuality», *Graduate Journal of Social Science*, τ. 5.2 (2008), σσ. 63-87, σ. 64, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.researchgate.net/publication/50425208_'Latino'_and_'queer'_as_sites_of_translation_Intersections_of_'race'_ethnicity_and_sexuality (τελευταία επίσκεψη 18-12-2023).

πώς η μετάφραση μπορεί να αναπαράγει την ηγεμονία της αγγλικής γλώσσας και των αμερικανικών πολιτιστικών κατασκευών, ή, αντ' αυτού, να την ανατρέπει ενεργά. Θέλω να δω μια queer μεταφραστική μεθοδολογία και πρακτική που αναγνωρίζει ρητά την ύπαρξη τέτοιων ηγεμονιών και που επιδιώκει να γεννήσει μια queer γλωσσική και λογοτεχνική ανταλλαγή που διασχίζει πολιτισμικούς διαχωρισμούς και ιεραρχίες, που αν και μάλλον δεν θα είναι ποτέ πραγματικά ισότιμη, τουλάχιστον θα βαδίζει προς μια συλλογική queer απελευθέρωση που βασίζεται στην ποικιλία των πολιτισμών, ιστοριών και γλωσσών που αποτελούν μέρος παγκόσμιων queer κοινοτήτων.

*Πες με τι θα μοιάζει η queer απελευθέρωση
αν επιλέξει όχι τον γάμο των ομοφυλόφιλων
αλλά εναλλακτικές δομές ανθρώπινων σχέσεων,
πες αντί για βιβλίο σε μεταφρασμένο βιβλίο,
πες βιβλίο σε εναλλακτικές δομές λογοτεχνίας μέσω μετάφρασης,
εναλλακτικές δομές λογοτεχνίας μέσω μετάφρασης.¹⁸*

Τι είμαι τελικά; Είμαι άντρας, αδελφή ή αόριστο; Είμαι Ελληνάκι or am I American?
Είμαι κούρη; κούρι; queer? Είμαι ερωτηματικό; or a semicolon;

Ή, ίσως, μία ημιτελής και ατελείωτη μετάφραση, ένα αγριολούλουδο της άνοιξης –

¹⁸ Sawako Nakayasu, *Say Translation is Art*, Ugly Duckling Presse, Μπούκλιν 2020, σ. 5, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://uglyducklingpresse.org/wp-content/uploads/2020/09/Say-Translation-Is-Art-DP.pdf?fbclid=IwAR0JNHah-R-rWGB21v1K_p5nJozDNM1NWKhqn0O6Ogn1bjVQWzJeCti96U0 (τελευταία επίσκεψη 09-01-2024).

Βιβλιογραφία

- Antena, *A Manifesto for Ultratranslation*, Libros Antena Books, 2014, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://antenaantena.org/wp-content/uploads/2012/06/ultratranslation_eng.pdf.
- Anzaldúa, Gloria, *Borderlands/ La Frontera. The New Mestiza*, Aunt Lute Books, Σαν Φρανσίσκο 2021 [1987].
- Anzaldúa, Gloria E., *Light in the Dark/ Luz en lo Oscuro. Rewriting Identity, Spirituality, Reality*, Duke University Press, Ντάραμ 2015.
- Anzaldúa, Gloria E., «To(o) Queer the Writer – Loca, escritora y chicana», στο AnaLouise Keating (επιμ.), *The Gloria Anzaldúa Reader*, Duke University Press, Ντάραμ & Λονδίνο 2009, σσ. 163-175.
- Bhabha, Homi K., *The Location of Culture*, Routledge, Λονδίνο & Νέα Υόρκη 1994.
- Colorado Department of Revenue, «Change of Sex Designation», https://dmv.colorado.gov/sites/dmv/files/documents/DR2083_2023.pdf.
- Giustini, Deborah, «Gender and Queer Identities in Translation. From Sappho to Present Feminist and Lesbian Writers. Translating the Past and Retranslating the Future», *Norwich Papers. Studies in Translation*, τ. 23 (2015), διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://research.manchester.ac.uk/en/publications/gender-and-queer-identities-in-translation-from-sappho-to-present>.
- EnviroHelp (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Διαχείρισης Αποβλήτων), <http://www1.aegean.gr/environment/eda/envirohelp/greece/glossary/orologiaE.html>.
- Halberstam, Jack, *The Queer Art of Failure*, Duke University Press, Ντάραμ 2011.
- Harvey, Keith, «Gay Community, Gay Identity and the Translated Text», *TTR. Traduction, Terminologie, Rédaction*, τ. 13.1 (2000), σσ. 137-165, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://core.ac.uk/download/pdf/59326009.pdf>.
- Johnson, E. Patrick, «“Quare” Studies, or (Almost) Everything I Know about Queer Studies I Learned from My Grandmother», *Text and Performance Quarterly*, τ. 21.1 (2001), σσ. 1-25, διαθέσιμο στη διεύθυνση: [https://www.york.ac.uk/media/english/documents/newsandevents/E.%20Patrick%20Johnson%20Quare%20\(1\).pdf?fbclid=IwAR3tpcDyepWljxfc3oZC69B0EAp5tQZc_dN7v14cVerP1XVRt5ap97PFt3w](https://www.york.ac.uk/media/english/documents/newsandevents/E.%20Patrick%20Johnson%20Quare%20(1).pdf?fbclid=IwAR3tpcDyepWljxfc3oZC69B0EAp5tQZc_dN7v14cVerP1XVRt5ap97PFt3w).
- Lim, Song Hwee, «How to Be Queer in Taiwan. Translation, Appropriation, and the Construction of a Queer Identity in Taiwan», στο Fran Martin, Peter A. Jackson, Mark McLelland & Audrey Yue (επιμ.), *AsiaPacifiQueer. Rethinking Genders and Sexualities*, University of Illinois Press, Ουρμπάνα & Σικάγο 2008, σσ. 235-250.
- Mizielinska, Joanna, «Queering Moominland. The Problems of Translating Queer Theory into a Non-American Context», *SQS*, τ. 1.1 (2006), σσ. 87-104, σ. 88, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://journal.fi/sqs/issue/view/3609>.
- Nakayasu, Sawako, *Say Translation is Art*, Ugly Duckling Presse, Μπούκλιν 2020, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://uglyducklingpresse.org/wp-content/uploads/2020/09/Say-Translation-Is-Art-DP.pdf?fbclid=IwAR0JNHah-R-rWGB21v1K_p5nJozDNM1NWKhqn0O6Ogn1bjVQWzJeCti96U0.
- Palekar, Shalmalee, «Re-Mapping Translation. Queering the Crossroads», στο B.J. Epstein & Robert Gillett (επιμ.), *Queer in Translation*, Routledge, Λονδίνο & Νέα Υόρκη 2018, σσ. 8-24.
- Pierce, Joseph M., Viteri, María Amelia, Trávez, Diego Falconí, Vidal-Ortiz, Salvador & Martínez-Echazába, Lourdes «Introduction. *Cuir/ Queer Américas*. Translation, Decoloniality, and the Incommensurable», *GLQ. A Journal of Lesbian and Gay Studies*,

τ. 27.3 (2021), σσ. 321-327, διαθέσιμο στη διεύθυνση:
<https://read.dukeupress.edu/glq/issue/27/3>.

Rowell, Charles Henry, «“Words Don’t Go There”. An Interview with Fred Moten»,
Callaloo, τ. 27.4 (2004), σσ. 955-966.

Viteri, María Amelia, «“Latino” and “Queer” as Sites of Translation. Intersections of “Race”,
Ethnicity and Sexuality», *Graduate Journal of Social Science*, τ. 5.2 (2008), σσ. 63-87, σ.
64, διαθέσιμο στη διεύθυνση:
[https://www.researchgate.net/publication/50425208_'Latino'_and_'queer'_as_sites_of_tr
anslation_Intersections_of_'race'_ethnicity_and_sexuality](https://www.researchgate.net/publication/50425208_'Latino'_and_'queer'_as_sites_of_translation_Intersections_of_'race'_ethnicity_and_sexuality).